

Sygn. akt III AUa 1191/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lipca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska (spr.)
Sędziowie:	SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSO del. Beata Górską
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 23 lipca 2014 r. w Szczecinie

sprawy A. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 18 października 2013 r. sygn. akt IV U 2223/13

uchyla zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję i sprawę przekazuje Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K. do ponownego rozpoznania.

SSO del. Beata Górską SSA Urszula Iwanowska SSA Zofia Rybicka - Szkibiel

III A Ua 1191/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 sierpnia 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. przeliczył wysokość emerytury A. P. i zwiesił jej wypłatę z powodu zbiegu prawa do więcej niż jednego świadczenia wskazując, że może być wypłacane tylko jedno świadczenie - wyższe lub wybrane przez ubezpieczonego.

W odwołaniu od powyższej decyzji A. P. wniósł o jej zmianę poprzez uchylenie punktu dotyczącego zawieszenia wypłaty świadczenia z powodu zbiegu prawa do więcej niż jednego świadczenia i o zasądzenie kosztów postępowania, zarzucając jej naruszenie:

- przepisów postępowania administracyjnego tj. art. 2 i 7 Konstytucji RP oraz art. 8, 11 i 107 § 1 k.p.a. poprzez naruszenie wymogów formalnych decyzji,

- prawa materialnego poprzez błędne zastosowanie art. 95 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j. t. Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.; powoływana dalej jako: ustawa emerytalna) i niezastosowania art. 96 ust. 1 pkt. 1 tej ustawy.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie i dodatkowo podniósł, że ubezpieczony nabył prawo do renty inwalidzkiej na podstawie ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1994 r., nr 10, poz. 36 ze zm.; powoływana dalej jako: ustawa z dnia 10 grudnia 1993 r.) i w związku z tym w przedmiotowym stanie faktycznym zastosowanie ma przepis art. 7 tej ustawy, zgodnie z którym w razie zbiegu prawa od emerytury lub renty przewidzianych w ustawie z prawem do emerytury lub renty, przewidzianym w odrębnych przepisach wypłaca się świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną, a nie przepis art. 54 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych (podobnie wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2012 r., II UK 237/11).

Wyrokiem z dnia 18 października 2013 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. decyzją z dnia 21 czerwca 2013 r. przyznał A. P. prawo do emerytury poczynając od 1 czerwca 2013 r. Wysokość świadczenia ustalona w decyzji wyniosła 2.213,80 zł. Organ rentowy jednocześnie wstrzymał wypłatę emerytury w następstwie zawieszenia prawa do świadczenia z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego ubezpieczony wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Ubezpieczony w dniu 23 lipca 2013 r. dostarczył świadectwo pracy, z którego wynika, że stosunek pracy uległ rozwiązaniu z dniem 30 czerwca 2013 r. Decyzją z dnia 7 sierpnia 2013 r. organ rentowy przeliczył emeryturę od 1 lipca 2013 r. Wysokość świadczenia ustalona w decyzji wyniosła 2.216,73 zł. Organ rentowy zawiesił wypłatę świadczenia z powodu zbiegu prawa do więcej niż jednego świadczenia.

Ubezpieczony jest uprawniony do wojskowej renty inwalidzkiej, która jest świadczeniem korzystniejszym i jest wypłacana przez Wojskowe Biuro Emerytalne w S..

Sąd Okręgowy po ustaleniu powyższego stanu faktycznego uznał odwołanie za niezasadne mając na uwadze, że w sprawie nie ma sporu między stronami co do tego, że A. P. nabył prawo do świadczenia rentowego na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r., jak również prawo do świadczenia emerytalnego na podstawie przepisów ustawy emerytalnej. Natomiast spór sprowadza się do interpretacji przepisów i ustalenia, czy ubezpieczony jest uprawniony do pobierania jednocześnie obu tych świadczeń. Sąd pierwszej instancji podkreślił, że z art. 95 ust. 1 ustawy emerytalnej niewątpliwie wynika - jako zasada prawa ubezpieczeniowego - prawo do pobierania jednego świadczenia (wyższego lub wybranego przez uprawnionego) w sytuacji tzw. zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie. Zasada ta jest również obowiązująca (wg ust. 2 tego przepisu „z uwzględnieniem art. 96”) w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym - między innymi - żołnierzy zawodowych, „z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa (...) 5 została obliczona według zasad określonych w art. 15a ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r.” - bez znaczenia w okolicznościach sprawy.

Następnie sąd meriti wskazał, że zgodnie z treścią art. 96 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej odrębne przepisy określają prawo do pobierania świadczeń w razie zbiegu u jednej osoby prawa do emerytury z prawem do renty inwalidy wojennego i wojskowego, którego niezdolność do pracy pozostaje w związku ze służbą wojskową. Jednocześnie sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że te „odrębne przepisy” - nieznaidujące zastosowania w okolicznościach sprawy - to w

tym przypadku art. 54 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (j. t. Dz. U. z 2010 r., nr 101, poz. 648 ze zm.), który dopuszcza pobieranie przez inwalidę wojennego i wojskowego, którego niezdolność do służby wojskowej powstała w związku z tą służbą, renty powiększonej o połowę emerytury albo emerytury powiększonej o połowę renty.

Dalej Sąd Okręgowy podniósł, że w rozpoznawanej sprawie do ubezpieczonego uprawnionego do renty wojskowej z ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r., znajdzie zastosowanie art. 7, zgodnie z którym w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przewidzianych w ustawie z prawem do emerytury lub renty albo do uposażenia w stanie spoczynku lub uposażenia rodzinnego przewidzianych w odrębnych przepisach wypłaca się świadczenie wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej. Cytowany przepis wyklucza zatem możliwość zbiegu świadczeń wojskowych ze świadczeniami z ubezpieczeń powszechnych poza sygnalizowaną wyżej sytuacją prawną.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy uznał, że ubezpieczony uprawniony do renty wojskowej i pobierający to świadczenie nie może jednocześnie pobierać świadczenia z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, mimo że spełnił warunki do jego nabycia i prawo to zostało mu przyznane. Sprawy zbiegu prawa do emerytury z prawem do renty wojskowej z ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin rozstrzyga się zgodnie z powszechnymi regułami ustawy emerytalnej i tzw. zasadą jednego świadczenia. Zasada ta, dotyczy również zbiegu prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w odrębnych przepisach z zakresu zabezpieczenia społecznego, niezależnie od ich ubezpieczeniowego czy też zaopatrzeniowego charakteru, z wyjątkami wskazanymi w art. 96, wyżej powołanymi. Sąd meriti zaznaczył, że podobne stanowisko zostało wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2004 r., II UK 292/03, (OSNP 2005/1/10), a nadto zauważył, że zasada prawa do pobierania tylko jednego świadczenia z zakresu zabezpieczenia społecznego nie jest nowa i została do ustawy emerytalnej przejęta z ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin - Dz. U. nr 40, poz. 267 ze zm. - por. jej art. 69 (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 maja 2012 r., II UK 237/11). Sąd orzekający w sprawie w całości podzielił przedstawiony powyżej podgląd.

Odnosząc się do dalszych zarzutów ubezpieczonego zawartych w odwołaniu Sąd Okręgowy stwierdził, że nie naruszono przepisów art. 2 i 7 Konstytucji RP, ponieważ zaskarżona decyzja znajduje oparcie w bezwzględnie obowiązujących przepisach prawa. Możliwość pobierania świadczeń emerytalnych w zbiegu z innym świadczeniem o charakterze emerytalnym albo rentowym stanowi przywilej. Natomiast ustawodawca, prowadząc określoną politykę społeczną, może ograniczyć zakres tego przywileju, kierując się interesem publicznym i nie naruszając zasad sprawiedliwości społecznej.

Dalej sąd pierwszej instancji podzielił stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 16 kwietnia 2013 r., III AUa 1599/12 (LEX nr 1314699), w którym wskazano, że postępowanie sądowe, w tym w sprawach z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych, skupia się na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, a kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego pozostaje w zasadzie poza przedmiotem tego postępowania. W postępowaniu przed sądem w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zastosowanie znajdują przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, a nie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, w związku z czym nie ma możliwości badania w świetle przepisów tego kodeksu prawidłowości wydanej przez organ rentowy decyzji. Sąd ubezpieczeń społecznych - jako sąd powszechny - może i powinien dostrzegać jedynie takie wady formalne decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego jako przedmiotu odwołania (por. uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 21 listopada 1980 r., III CZP 43/80, OSNCP 1981/8/142; z dnia 27 listopada 1984 r., III CZP 70/84, OSNCP 1985/8/108 oraz z dnia 21 września 1984 r., III CZP 53/84, OSNCP 1985/5-6/65). Stwierdzenie takiej wady następuje jednak tylko dla celów postępowania cywilnego i ze skutkami dla tego tylko postępowania. Nadto sąd meriti podzielił stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w postanowieniu z dnia 28 maja 2002 r., II UKN 356/01 (OSNP 2004/3/52), że postępowanie w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej jest samodzielnym postępowaniem administracyjnym ograniczającym się do ustalenia, czy decyzja, dotknięta jest jedną z wad wymienionych w art. 156 § 1 pkt 1-7 k.p.a. Rozstrzygnięcie kończące to postępowanie następuje w drodze decyzji (art. 158 § 1 k.p.a.) podejmowanej

przez organ administracji publicznej (art. 156 § 1 k.p.a.), toteż orzekanie w tej kwestii przez sąd powszechny byłoby naruszeniem kompetencji właściwego organu administracji publicznej.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy stwierdził, że podniesione przez ubezpieczonego zarzuty naruszenia przez organ rentowy przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego nie podlegają rozpoznaniu w niniejszym postępowaniu.

Z tych motywów sąd pierwszej instancji działając na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w Koszalinie w całości nie zgodził się A. P., który w wywiedzionej apelacji zarzucił mu naruszenie:

- 1) przepisów postępowania administracyjnego tj. art. 2 i 7 Konstytucji RP, art. 8, 11 i 107 § 1 k.p.a. poprzez pominięcie naruszenia przez organ rentowy wymogów przewidzianych dla elementów obligatoryjnych decyzji,
- 2) przepisów postępowania cywilnego tj. art. 464 § 1 i 2 k.p.c.,
- 3) prawa materialnego - poprzez błędne zastosowanie art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej,
- 4) przepisów postępowania tj. art. 386 § 4 k.p.c. poprzez nierozpoznanie istoty sprawy.

Podnosząc powyższe apelujący wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku oraz zmianę zaskarżonej decyzji ZUS z dnia 21 czerwca

2013 r. i z dnia 7 sierpnia 2013 r. poprzez uchylenie punktu dotyczącego zawieszenie wypłaty świadczenia z powodu zbiegu prawa do więcej niż jednego świadczenia i przyznanie prawa do wypłaty 50% świadczenia emerytalnego zgodnie z art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (j. t. Dz. U. z 1983 r., nr 29, poz. 139),

ewentualnie

- uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji lub organowi rentowemu,

- zasądzenie kosztów postępowania wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu skarżący między innymi podniósł, że przed Sądem Okręgowym w Koszalinie toczyły dwa postępowania z jego odwołania od dwóch decyzji organu rentowego (z dnia 21 czerwca 2013 r. oraz z dnia 7 sierpnia 2013 r.), a oba wyroki zapadłe w tych postępowaniach są identyczne w swej treści i dotyczą tylko jednej decyzji z dnia 7 sierpnia 2013 r., co oznacza, że sąd nie rozpoznał istoty sprawy dotyczącej decyzji z dnia 21 czerwca 2013 r.

Następnie skarżący wskazał, że prawa emerytalno-rentowe wojskowe nabył od 1 grudnia 1989 r. na mocy decyzji Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w P. na podstawie ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (Dz. U. z 1983 r., nr 29 poz. 139). Ubezpieczony został zaliczony do III grupy inwalidów bez związku ze służbą wojskową. Natomiast decyzją Przewodniczącego Centralnej Wojskowej Komisji Lekarskiej z dnia 6 lutego 2002 r. zostały uchylone dotychczasowe orzeczenia Rejonowej i Terenowej Komisji Lekarskiej w W. i skarżący został uznany za inwalidę III grupy w związku ze służbą wojskową od kwietnia 1989 r. do 5 lipca 2001 r. oraz inwalidą II grupy w związku z wypadkiem pozostającym w związku ze służbą wojskową od lipca 2001 r.

Jednocześnie ubezpieczony przyznał, że w odwołaniu nie powołał się na decyzje o przyznaniu emerytury i renty na podstawie ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. oraz nie dołączył tych decyzji, gdyż był przekonany, iż ZUS, a następnie sąd dysponuje tą dokumentacją z urzędu, bowiem została ona przekazana skarżącemu przez Wojskowe Biuro Emerytalne.

A. P. zarzucił także, że nie otrzymał żadnego pouczenia o obowiązku złożenia wszystkich decyzji, które zostały wydane w jego sprawie od początku przyznania renty wojskowej.

Następnie powołując treść art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. apelujący podniósł, że przysługuje mu zwiększenie świadczenia w zależności od jego wyboru: 1) renta inwalidzka powiększona o połowę emerytury albo 2) emerytura powiększona o połowę renty inwalidzkiej. Odebranie prawa do połowy emerytury, w ocenie skarżącego, stoi w sprzeczności z art. 2 Konstytucji RP, a zwłaszcza z zasadą, która wynika z istoty demokratycznego państwa prawa, czyli z zasadą poszanowania praw nabytych. Nawet względy ekonomiczne państwa nie usprawiedliwiają ograniczania praw nabytych w demokratycznym państwie prawa.

Podsumowując apelujący wskazał, że skarżona decyzja nie zawiera ani uzasadnienia faktycznego ani prawnego, które są obligatoryjnymi składnikami takiego aktu władzy publicznej. A nadto nie zostały spełnione przesłanki wskazane w art. 107 k.p.a., które umożliwiałyby pominięcie uzasadnienia w treści decyzji. Organ rentowy w żaden sposób nie wyjaśnił, jak obliczono emeryturę oraz dlaczego jej wypłata została zawieszona. Krótkie wskazanie, że została zawieszona z powodu zbiegu prawa do więcej niż jednego świadczenia, nic ubezpieczonemu nie wyjaśnia. W ocenie skarżącego braki formalne, którą obciążona jest decyzja usprawiedliwiają jej wyeliminowanie z obrotu prawnego. Przy czym, działanie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych narusza art. 2 oraz art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, bowiem opisane braki w decyzji naruszają zasadę zaufania obywateli do państwa wywodzoną z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego oraz zasadę legalizmu.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja doprowadziła do uchylenia zarówno zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego, jak i zaskarżonej decyzji z dnia 7 sierpnia 2013 r. Jednocześnie sąd odwoławczy wskazuje, że również decyzja z dnia 21 czerwca 2013 r. została uchylona, a sprawa przekazana do ponownego rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych z tych samych powodów, co aktualnie rozpoznawana sprawa.

Sąd Apelacyjny ma na uwadze, że w niniejszej sprawie ani Zakład Ubezpieczeń Społecznych ani sąd pierwszej instancji nie dokonali ustaleń faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sporu, a tym samym nie dokonali prawidłowej oceny żądania ubezpieczonego.

Lektura apelacji A. P., akt sprawy, a także akt ZUS, prowadzi bowiem do wniosku, że organy dotychczas rozstrzygające sprawę nie dokonały żadnych ustaleń co do daty początkowej i podstawy prawnej świadczenia przyznanego przez wojskowy organ emerytalny, nie ustalono czy i na jakiej podstawie prawnej świadczenie było i jest wypłacane oraz jaki to ma skutek dla wypłaty emerytury przyznaje ubezpieczonemu decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 czerwca 2013 r., a przeliczonej i dalej zawieszanej decyzją z dnia 7 sierpnia 2013 r.

W tej sytuacji spod kontroli instancyjnej wymyka się przedmiot sporu, ponieważ sprawa wymaga dokonania powyższych ustaleń oraz ich oceny prawnej przy uwzględnieniu zarówno przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin (j. t. Dz. U. z 1983 r., nr 29, poz. 139 ze zm.), ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (j. t. Dz. U. 2013, poz. 666 ze zm.), a także art. 95 i 96 ustawy emerytalnej. Podkreślić przy tym należy, że w orzecznictwie od lat ugruntowany jest pogląd (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 sierpnia 2011 r., III Uz 17/11, LEX nr 1422061 i orzeczenia tam przywołane), iż sąd nie działa w zastępstwie organu rentowego i choć samodzielnie oraz we własnym zakresie rozstrzyga wszelkie kwestie objęte treścią zaskarżonej decyzji, to jego rozstrzygnięcie odnosi się do tejże decyzji (art. 477 § 2, art. 477¹⁴ § 2 i art. 477^{14a} k.p.c.). Dokonywanie ustaleń w przedstawionym powyżej zakresie i ich oceny prawnej dopiero przed Sądem Apelacyjnym wykraczałoby poza granice zakreślone zaskarżoną decyzją, a strony pozbawiałoby prawa sądowej kontroli zapadłego orzeczenia.

Skoro, bezspornym ustaleniem jest, że zaskarżona decyzja z dnia 7 sierpnia 2013 r. nie uwzględnia wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia wniosku A. P. okoliczności faktycznych oraz regulacji prawnych wskazanych aktów

prawnych, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 477^{14a} k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję i sprawę przekazał do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K. do ponownego rozpoznania.

SSO del. Beata Górka SSA Urszula Iwanowska SSA Zofia Rybicka-Szkibiel